

Put ka pravdi

RATNI ZLOČINI I ORGANIZOVANI KRIMINAL

DVA LICA ISTE NAKAZE

Miloš Vasić *Novinar nedeljnika "Vreme"*

Naši ratovi i nisu bili ratovi (u vojno-naučnom smislu), naši su ratovi bili grabežno umorstvo

Iz iskustva naših ratova (na teritoriji bivše SFRJ od 1990. – 1999.) može se sa velikom izvesnošću izvući zaključak da su ratni zločini i organizovani kriminal dva duboko uzajamno povezana zla. Razmotrimo prvo motivacije.

Kad se razgrnu plitke naslage ideoloških opravdanja za naše ratove, koji su svi, naravno, "odbrambeni i pravedni", pak je, prema tome, u njima "nemoguće počiniti zločin", lako se dolazi do strateškog motiva – koristoljublja. Naši ratovi i nisu bili ratovi (u vojno-naučnom smislu); naši su ratovi bili grabežno umorstvo. Kad Slobodan Milošević 15. marta 1991. objavi predsednicima srbijanskih opština da "ako ne umemo da radimo i proizvodimo, umemo da se tučemo", šta je to nego poziv na pljačku? Tako je i doživljeno. Pod jevtinim izgovorima "odbrane ognjišta i nejači", "vekovnog" ovog ili onog, "istorijskog prava" ili "etničke većine" (po potrebi), ispravljanja istorijskih nepravdi ("pet stotina godina nam sjede na grbači" Turci ili Srbi, svejedno; itd.) pristupilo se najgorem zločinu od svih – ubijanju, proterivanju i pljačkanju suseda samo zato što je druge vere ili nacije. Motiv je na strateškom i na taktičkom planu bio isti: koristoljublje. Na strateškom nivou otimali su se teritorije, gradovi, privredni resursi, ključne linije komunikacija; na taktičkom novac, zlato, crna i bela tehnika, automobili itd, sve do prozorskih okvira, klozetskih školjki i šporeta na drva koji još gori (slučaj sa Banije). Političko opravdavanje pljačke bilo je jednostavno: pošto su "oni" "nas" vekovima tlačili (Bošnjaci Srbe i Hrvate; Srbi Hrvate, Bošnjake i Albance; Albanci Srbe; itd, u svim mogućim kombinacijama); pošto su oni nama priredili (Bošnjaci Srbima Kosovo, a Hrvatima već nešto; Hrvati Srbima Jasenovac, a Srbi Hrvatima Blajburg; Albanci Srbima kačake, a Srbi Albancima Rankovića; itd.), onda ćemo mi njima milo za drago, jer mi niti opraštamo, niti zaboravljamo itd. Tako se zločin istoricizirao na način jevtin i ciničan, svakako nedovoljan da prikrije suštinu stvari. A ta je suština jednostavna: "niko ne povlači okidač iz istorijskih razloga", kako je napisao Josif Brodski 1993. u jednom eseju o ratovima na Balkanu, objavljenom u njujorškom "Tajmsu"; "okidač se povlači jedino iz razloga trenutnih i sadašnjih" i to nikakve gusle i epska poezija ne mogu da prikriju. Tako je patriotizam postao "prvo, a ne poslednje utočište nitkova" (Embrouz Birs).

Poternica

Već je jasno gde tu spada organizovani kriminal: pružila se prilika za nekažnjenu pljačku i neslućene buduće poslovne perspektive – čim se ustanovi "patriotski" pedigree. Svi znamo da su u početku svih naših ratova za potrebe rata prajšnjene kaznionice; da su gangsteri bili u prvim redovima paravojnih formacija; da su i ale i vrane, belosvetki umetnici, nagrnuli na "ugrožene" im domovine da "pomognu" švercujući oružje po skandaloznim cenama – naravno. Na terenu – i to je veoma važno! – dolazi do uzajamnog prožimanja dva sistema vrednosti: narodskog i zlikovačkog, da pojednostavimo. Rezultat je porazan: naime, svako ko je u stanju da svog suseda ili potpuno nepoznatog nenaoružanog civila opljačka, pa zatim ubije ili

protera samo zato što je druge vere ili nacije – e, takav je u stanju da uradi i sve drugo, jer je to moralno dno odakle nema niže. Vrednosni sistem zlikovaca nadvladao je tradicionalne vrednosne sisteme.

Iz te smeše tradicije (pljačka) i novog poretka (etnička isključivost) narasla je ona kasta "novog ratničkog plemstva" (Ivan Čolović) koja će se osiliti odmah, a etablirati posle Dejtona u svim našim zemljama. Lokalni šljam sa terena odmah se razumeo sa velegradskim šljamom iz paravojnih formacija;

na njih su se prepoznali. Tako su nastala izvesna lepa prijateljstva: Arkan i Goran Hadžić; Hrvoje Petrač i Ante Gotovina; Momo Mandić i Ratko Mladić; Juka Prazina i Slobodan Praljak; da navedemo samo neke zvezde. Kasnije dolazi do međuetničkog mešanja po poslovnim linijama: Jovica i Frenki sa Fikretom; Legija sa Petračem; Arkan i Legija sa Makedoncima; svi zajedno sa albanskim heroinskim baronima... Ako ništa drugo, ima jedna stvar koju valja istaći u odbranu kriminalaca: oni ne pate od etničkih i verskih predrasuda. Organizovani kriminal rado će i lojalno sarađivati sa svojom braćom u Hristu ili Alahu – samo ako se isplati. Isto tako će ne trepnuvši okom opljačkati svoga brata po veri i naciji – samo ako se isplati; kao što bi sa podjednakim žarom i trudom "patriotski" opljačkali i onog drugog, inoverca i inoplemenika – samo ako se isplati. Mora se priznati da je o principijelnim ljudima reč: imaju samo jedan princip, a to je korist od pljačke.

Ako se sada, posle svega ovoga, osvrnemo na tekuće predmete u našim pravosuđima, pravosuđima susednih (nejugoslovenskih) država i u Haškom tribunalu, videćemo jasno ocrtanu matricu uzajamnog prožimanja ratnih zločina i transnacionalnog organizovanog kriminala: isti ljudi stalno se javljaju i iste grupe stalno se preklapaju; jedva da ima ratnog zločina bez pljačke i krađe; jedva da ima igrača iz transnacionalnog organizovanog kriminalnog miljea koji nije u nekoj vezi sa ratnim zločinima, formacijama ili organizacijama umešanim u ratne zločine ili tajnim službama, policijama i vojskama zaraćenih strana – po definiciji umešanim u ratne zločine. Dva najodvratnija zanata sa one strane zakona (osim pedofila i terorista, valjda) tako su se sjedinila. I – čime su krenuli da se bave? Heroinom, kokainom i sintetičkim drogama, sve u srećnoj saradnji sa tajnim službama svojih i drugih zainteresovanih zemalja; ilegalnim cigaretama i naftnim derivatima; švercom ilegalnih iseljenika; razmenom usluga plaćenih ubica; uzajamnom pomoći u slučajevima kad mora da se beži od pravde; "patriotizmom" protiv Haga, svi složno, naravno itd.